

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У МОЛОДІЙ СІМ'Ї

SYNYSHYNA V.M. Psychological factors of conflicts in young families.

Purpose. Our study was an attempt to explore the specifics of marital conflict in a young family. This goal included solving the following tasks: to conduct a psychological study of the causes of marital conflicts in a young family, on the basis of empirical data to carry out quantitative and qualitative analysis of the results. Methods. To achieve this goal, the theoretical method of analysis of literature sources on this issue was used, the empirical method was to conduct research on such diagnostic methods as: Methods of diagnosing the propensity of the individual to conflict K. Thomas; Methods of "Distribution of roles in the family" (Yu.E. Alyoshin, L.Ya. Gozman, E.M. Dubovska); Wiesbaden questionnaire developed by N. Pezeshkian. Results. 33% of the surveyed married couples in conflict situations show competitive behavior, one of the spouses tries, first of all, to satisfy their own interests, not taking into account the interests of others, encouraging them to accept their own solutions to problems. In 16% of the studied couples we observe evasion of the conflict situation. This style is used by couples when the problem they are dealing with is not very important to the person, when she does not want to spend energy on solving it, or when she feels that she is in a hopeless situation. 16% of couples in conflict try to adapt to it. This means that a person acts in harmony with another, without trying to defend their own interests. The style of the device may resemble evasion. In six pairs (which is 35% of respondents) there is no conflict. Thus, among the surveyed married couples, we observe the presence of conflict in 66% of couples, which means that both members of these couples act in the same way to resolve conflict situations and therefore their conflict situation is likely to flare up more than subside. Summarizing

the results of the Wiesbaden Questionnaire, which allowed us to diagnose areas of constant emotional stress in families, it should be noted that most conflicts in the studied young families arise over justice, which we see in 83% of respondents. The rarest cause of marital conflicts in a young family is a significant difference in the severity of such behavioral norms: accuracy, courtesy, sincerity, humility, hope, faith, imagination, neatness. The method of division of roles in the family showed that the role of raising children is the most inconsistent. In 66% of the couples studied, conflicts arise due to inconsistencies in roles such as entertainment, sexual partner and family subculture organizer. The role of the person responsible for the material support of the family, according to our study, is uncoordinated in half of married couples (50% of respondents). Conclusions. The study found that most conflicts in young families arise due to inconsistencies between partners in such ways and forms of behavior as: establishing contacts, there are also contradictions about professional motives, feelings, trust in each other, frugality, courtesy, tenderness, sexuality and love.

Keywords: family conflict, traumatic situation, family roles, young couple.

СИНІШИНА В.М. Психологічні чинники виникнення конфліктів у молодій сім'ї. Мета. В нашому дослідженні була спроба дослідити особливості подружніх конфліктів у молодій сім'ї. Ця мета передбачала розв'язання наступних завдань: здійснити психологічне дослідження причин виникнення подружніх конфліктів у молодій сім'ї, на основі емпіричних даних здійснити кількісний та якісний аналіз отриманих результатів. Методи. Для реалізації мети було застосовано теоретичний метод аналізу літературних джерел з даної проблематики, емпіричний метод полягав у проведенні дослідження за такими діагностичними методиками як: Методика діагностики схильності особистості до конфлікту К. Томаса; Методика «Розподілу ролей в сім'ї» (Ю.Е.Альошина, Л.Я.Гозман, Є.М.Дубовська); Вісбаденський опитувальник, розроблений Н. Пезешкіаном. Результати. У 33% досліджуваних сімейних пар в конфліктних ситуаціях проявляється конкурентна поведінка, один з подружжя намагається, в першу чергу, задовільнити власні інтереси, не враховуючи інтереси інших, спонукаючи їх приймати своє власне вирішення проблем. У 16% досліджуваних пар спостерігаємо ухилення від конфліктної

ситуації. Цей стиль подружжя використовує, коли проблема, якої вони торкаються, не дуже важлива для людини, коли вона не хоче тратити сили на її вирішення, чи коли вона відчуває, що, знаходиться в безнадійному положенні. У 16% досліджуваних пар в ситуації конфлікту намагаються пристосовуватися до нього. Це означає, що людина діє сумісно з іншою, не намагаючись відстоювати власні інтереси. Стиль пристосування може нагадувати ухилення. В шести парах (а це 35% досліджуваних) конфлікт відсутній. Отже, серед досліджуваних шлюбних пар ми спостерігаємо наявність конфлікту у 66% пар, це означає, що обоє учасників цих пар діють одним способом вирішення в конфліктних ситуаціях і тому їх конфліктна ситуація, скоріш за все, ще більше розгорається, ніж стихає. Резюмуючи отримані в ході дослідження результати Вісбаденського питальника, який дав нам можливість діагностувати зони постійного емоційного напруження у сім'ях, варто зазначити, що найбільше конфліктів у досліджуваних молодих сім'ях виникає з приводу справедливості, а це ми спостерігаємо у 83% досліджуваних. Найрідше причиною виникнення подружніх конфліктів у молодій сім'ї виступає значна різниця у вираженості таких поведінкових норм: акуратності, ввічливості, щирості, покірності, надії, віри, фантазії, охайності. Методика «Розподілу ролей в сім'ї» показала, що найбільш неузгодженою є роль виховання дітей. У 66% досліджуваних пар конфлікти виникають через неузгодженість таких ролей, як організація розваг, сексуальний партнер та організатор родинної субкультури. Роль відповідального за матеріальне забезпечення сім'ї, за даними нашого дослідження, є неузгодженою в половини подружніх пар (50% досліджуваних). Висновки. У результаті дослідження з'ясовано, що найбільше конфліктів у молодих сім'ях виникає з приводу неузгодженості між партнерами таких способів та форм поведінки, як: налагодження контактів, також є протиріччя щодо професійних мотивів, відчуття, довіри один до одного, ощадливості, ввічливості, ніжності, сексуальності та любові.

Ключові слова: сімейний конфлікт, психотравмуюча ситуація, сімейні ролі, молоде подружжя.

СИНИШИНА В.М. Психологические причины возникновения конфликтов в юной семье. Цель. В нашем исследовании была попытка исследовать особенности супружеских конфликтов в молодой семье. Эта цель предусматривала

решение следующих задач: провести психологическое исследование причин возникновения супружеских конфликтов в молодой семье, на основе эмпирических данных провести количественный и качественный анализ полученных результатов. Методы. Для реализации цели был применен теоретический метод анализа литературных источников по данной проблематике, эмпирический метод заключался в проведении исследования по таким диагностическим методикам как: Методика диагностики склонности личности к конфликту К. Томаса; Методика «Распределения ролей в семье» (Ю.Е.Алешина, Л.Я.Гозман, Е.М.Дубовская); Висбаденский опросник, разработанный Н. Пезешкианом. Результаты. У 33% изучаемых семейных пар в конфликтных ситуациях проявляется конкурентное поведение, один из супругов пытается, в первую очередь, удовлетворить собственные интересы, не учитывая интересы других, побуждая их принимать свое собственное решение проблем. В 16% изучаемых пар наблюдаем уклонение от конфликтной ситуации. Этот стиль супругов использует, когда проблема, которую они затрагивают, не очень важна для человека, когда он не хочет тратить силы на его решение или когда он чувствует, что находится в безнадежном положении. В 16% изучаемых пар в ситуации конфликта пытаются приспособливаться к нему. Это значит, что человек действует совместно с другим, не пытаясь отстаивать свои интересы. Стиль приспособления может напоминать уклонение. В шести парах (а это 35% изучаемых) конфликт отсутствует. Следовательно, среди исследуемых брачных пар мы наблюдаем наличие конфликта в 66% пар, это означает, что оба участников этих пар действуют одним способом разрешения в конфликтных ситуациях и потому их конфликтная ситуация, скорее всего, еще больше разгорается, чем стихает. Резюмируя полученные в ходе исследования результаты Висбаденского вопросника, который дал нам возможность диагностировать зоны постоянного эмоционального напряжения в семьях, следует отметить, что наибольшее количество конфликтов в исследуемых молодых семьях возникает по поводу справедливости, а это мы наблюдаем у 83% испытуемых. Реже всего причиной возникновения супружеских конфликтов в молодой семье выступает значительная разница в выраженности таких

*поведенческих норм: аккуратности, вежливости, искренности, покорности, надежды, веры, фантазии, чистоплотности. Методика «Распределения ролей в семье» показала, что наиболее несогласованной является роль воспитания детей. У 66% изучаемых пар конфликты возникают из-за несогласованности таких ролей, как организация развлечений, сексуальный партнер и организатор семейной субкультуры. Роль ответственного за материальное обеспечение семьи, по данным нашего исследования, не согласована у половины супружеских пар (50% исследуемых). Выводы. В результате исследования выяснено, что больше конфликтов в молодых семьях возникает по поводу несогласованности между партнерами таких способов и форм поведения, как: налаживание контактов, также есть противоречия относительно профессиональных мотивов, ощущения, доверия друг к другу, бережливости, вежливости, нежности, сексуальности и любви. **Ключевые слова:** семейный конфликт, психотравмирующая ситуация, семейные роли, молодые супруги.*

Постановка проблеми. У даний час Україна переживає складні соціаль-но-економічні зміни: війна на сході України, реадaptaція військових до мирного життя, пандемія, велика кількість вимушених переселенців, які істотно відображаються на становищі всіх елементів соціальних структур, зокрема молоді сім'ї.

Сім'я є найменшою ланкою та осередком суспільства, відтак вона постійно відчуває на собі ті зміни, які відбуваються у країні та відповідно сама накладає відбиток на розвиток суспільства. Аномічне суспільство повсякчас сприяє викривленню сімейних цінностей та може призвести до деформації усталених сімейних цінностей. Сьогодні, в рамках постнекласичної науки, сучасна сім'я, може розглядатися як соціальна система, що самоорганізується при ускладненні структурної організації соціуму. У свою чергу сім'я, виступаючи цілісною самостійною інституцією, включена як соціальна підсистема до більш широкої системи суспільних відносин.

Відтак, у різних суспільствах, чи то демократичних, чи тоталітарних, аномічних чи абсолютно благополучних з демократичною зорієнтованістю і людиноцентризмом, сімейні відносини не є статичним явищем. Це динамічний процес, який підпорядковується певним законам: гомеостазу та розвитку. Сім'я у своєму розвитку проходить певні стадії, пов'язані з деякими неминучими об'єктивними обставинами, що й може породити суперечності

та конфлікти. Ми переконані, що існує безліч причин виникнення конфліктів у молодій сім'ї, не пов'язаних з суспільними проблемами: несумісність потреб та інтересів; порушення етики сімейних відносин (ревності, зрада); незадоволеність потреби у значимості свого «Я»; незадоволеність потреби одного або обох подружжя у позитивних емоціях (відсутність ніжності, емоційна холодність, психологічне відчуження подружжя один від одного); пристрасть одного з подружжя до спиртних напоїв, азартних ігор, розбіжності подружжя у фінансових питаннях тощо. Як бачимо, причин виникнення конфліктів безліч.

Позаяк конфлікти формують у сім'ї психотравмуючу обстановку, унаслідок їх можливого деструктивного протікання, подружжя набуває негативних якостей особистості. У конфліктній сім'ї закріплюються негативні навички спілкування, втрачається віра в можливість існування позитивних взаємин між подружжям, з'являються психологічні травми, на фоні яких відбувається погіршення фізичного і психічного стану.

Деструктивна функція конфлікту полягає у тому, що зростання відчуття його не вирішуваності може призводити до зростаючого відчуття психологічного дискомфорту. Інакше кажучи, відбувається зсув мотиву на ціль: конфліктуючі сторони починають забувати про те, що їх метою є конструктивне вирішення ситуації. На рівні внутрішньосімейного функціонування деструктивна функція конфлікту може проявлятися у порушенні обміну інформацією, системи взаємозв'язків, послаблювати єдність сім'ї, знижувати її здатність протистояти труднощам тощо [2, с. 113]. Вищевказане свідчить про те, що конфлікт – явище складне, його протікання не можна запрограмувати, а результати передбачити. Навіть іноді буває складно розпізнати сам факт наявності конфлікту [3, с.141].

Перетворюючи конфлікт із руйнівного на продуктивний, подружжя виводить свої відносини на новий рівень: взаємодовіра між подружжям зростає, вони стають ближчими, подружня пара набуває безцінного досвіду, який вкрай важливий у майбутньому сімейному житті.

Для нас важливими є висновки вчених про те, що конфлікт містить можливість виходу на новий рівень взаємин, знаходження нових можливостей. Успішні сім'ї відрізняються не відсутністю чи низькою частотою конфліктів, а незначною їх глибиною і безболісністю [1,с.38].

Однак попри досить значний обсяг теоретичної та прикладної розробки даної проблеми, вона і досі викликає суперечливі дискусії. У науковій літературі немає єдиної думки щодо системного та комплексного підходу до діагностики сімейних взаємин, недостатньо розроблені шляхи попередження конфліктів та подолання протиріч у сім'ї. Значної уваги потребує теоретичне та емпіричне дослідження причин виникнення подружніх конфліктів у моло-

дій сім'ї, яка легко піддається впливу як зовнішніх, так і внутрішніх негативних чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психологічний аналіз сім'ї іперebaє вивчення багатьох аспектів сім'ї як соціальної групи, серед яких є важливою проблема ціннісних орієнтацій подружжя, конфліктів, подружньої сумісності тощо. Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій подружжя присвячувалися роботи О.Власенко, Л.Коберник, Ю. Кузнецової, О. Музики та ін.. Особливості формування ціннісної сфери молодого подружжя в своїх працях також висвітлювали Л. В. Долинська, О. Лобашова, А. Харчев. Функціонування молодії сім'ї з різних позицій описують А. Волкова, Т. Гурко, М. Мушкевич, Ю. Олейник: життєдіяльність молодого подружжя характеризується своєрідними психологічними особливостями та закономірностями розвитку, властивими лише цьому етапу сім'ї (А.Волкова); становлення й стабільність молодії сім'ї визначаються психологічною готовністю партнерів до сімейного життя, адекватністю шлюбного вибору, психологічною сумісністю та просімейною мотивацією (Т. Буленко, М. Обозов, Р. П. Федоренко). Ю. Олейник стверджує, що подружжя сумісність є вагомим чинником стабільності шлюбу [4]. М. Пірен, А.Ясенова наголошують, що серед факторів, які впливають на успішність молодого шлюбу, важливе місце займає батьківська сім'я, форми батьківських взаємин стають для індивіда еталоном, а наслідування відбувається на основі ідентифікації себе з батьками тієї ж статі [5]. Дослідники Е. Ейдемільер, В. Юстіцкіс, І.Добряков, І.Микільська сходяться на думці, що профілактика та подолання сімейних конфліктів є обов'язковою умовою сімейного консультування та психотерапії та визначають, що одним з чинників виникнення подружніх конфліктів у молодих є сімейні кризи (перший рік подружнього життя характеризується конфліктами адаптації один до одного).

Формулювання цілей статті. В нашому дослідженні була спроба дослідити особливості подружніх конфліктів у молодій сім'ї. Ця мета передбачала розв'язання наступних завдань: здійснити психологічне дослідження причин виникнення подружніх конфліктів у молодій сім'ї та моделей поведінки у конфлікті; на основі емпіричних даних здійснити кількісний та якісний аналіз отриманих результатів.

Методи дослідження. Під молодим подружжям ми розуміємо подружню пару, стаж сімейного життя якої не перевищує три роки. Дослідження проводилося на молодих сім'ях, з яких один чи обоє членів є студентами, і було спрямоване на виявлення причин виникнення подружніх конфліктів. Вибірка була сформована із 30 молодих пар, які мають стаж сімейного життя від одного до трьох років.

В нашому дослідженні ми використали наступний психодіагностичний інструментарій :

1. Методика діагностики схильності особистості до конфлікту К. Томаса.
2. Методика «Розподілу ролей в сім'ї» (Ю.Е.Альошина, Л.Я.Гозман, Є.М.Дубовська).
3. Вісбаденський опитувальник, розроблений Н. Пезешкіаном.

Виклад основного матеріалу. На першому етапі нашого дослідження ми провели діагностику серед пар, які знаходяться в шлюбних зв'язках. За допомогою «Методики діагностики схильності особистості до конфлікту» ми виявили серед цих пар наступні результати, які відображені на рисунку:

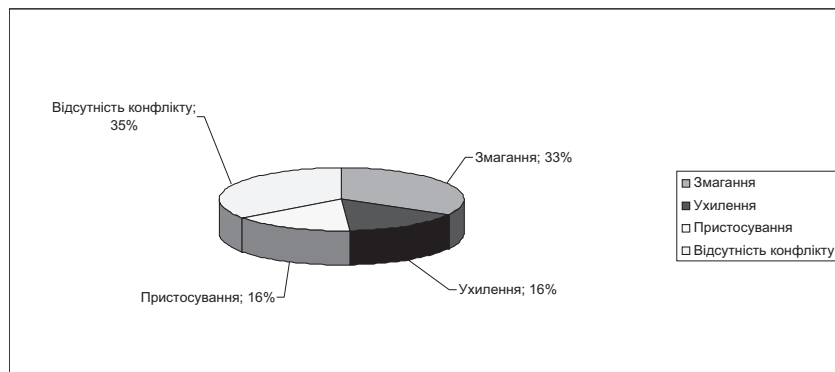

Рис. 1. Результати за методикою діагностики схильності особистості до конфлікту К. Томаса

За результатами методики К. Томаса, можна побачити:

1. У п'яти парах (а це 33% досліджуваних) в конфліктних ситуаціях проявляється конкурентна поведінка. Тобто людина, що використовує стиль конкуренції, досить активна і в переважній більшості йде до вирішення конфлікту своїм власним шляхом. Вона не дуже зацікавлена у співробітництві з іншими людьми, зате здатна на вольові рішення. Згідно опису динаміки процесу Томасом та Кілменом, людина намагається, в першу чергу, задовільнити власні інтереси, не враховуючи інтереси інших, спонукаючи їх приймати своє власне вирішення проблем.

2. В двох парах досліджуваних (а це 16%) спостерігаємо ухилення від конфліктної ситуації. Цей підхід до вирішення конфліктної ситуації реалізується тоді, коли людина не відстоює свої права, не співпрацює ні з ким для знаходження рішення проблеми чи просто ухиляється від вирішення конфлікту. Цей стиль можна використовувати, коли проблема, якої торкаються, не дуже важлива для людини, коли вона не хоче тратити сили на її вирішення, чи коли вона відчуває, що, знаходиться в безнадійному положенні.

Типові ситуації, в яких рекомендується використовувати стиль ухилення: напруга дуже велика, і людина відчуває необхідність послаблення напруги; людина знає, що не може або навіть не хоче вирішувати конфлікт на свою користь; людина хоче виграти час, можливо, для того, щоб отримати додаткову інформацію; ситуація дуже складна і людина відчуває, що вирішення конфлікту вимагає надто багато від неї; обговорення конфлікту може тільки ускладнити ситуацію.

3. В двох парах (а це 16% досліджуваних) в ситуації конфлікту намагається пристосовуватися до нього. Це означає, що людина діє сумісно з іншою, не намагаючись відстоювати власні інтереси. Томас і Кілмен говорять, що людина діє у такому стилі, коли “жертвує” своїми інтересами на користь іншої людини, поступаючись їй чи її жаліючи. Оскільки, використовуючи цей підхід, людина відсуває свої інтереси в сторону, то краще так чинити тоді, коли вклад в даному випадку не дуже великий, чи коли ставка на позитивне рішення проблеми не дуже велика. Стиль пристосування може нагадувати ухилення. Однак, основна відмінність в тому, що людина діє разом з іншою, приймає участь в ситуації та погоджується робити те, чого хоче інша людина. Ось найбільш характерні ситуації, в яких рекомендується стиль пристосування: людину не особливо хвилює те, що сталося; людина хоче зберегти мир та добрі відносини з іншими людьми; людина розуміє, що кінцевий результат набагато важливіший для іншої людини; людина вважає, що інша людина може отримати з цієї ситуації корисний урок, якщо вона поступиться своїм бажанням. Поступаючись, погоджуючись чи “жертвуючи” своїми інтересами на користь іншої людини, можна пом’якшити конфліктну ситуацію та встановити гармонію.

4. В шести парах (а це 35% досліджуваних) конфлікт відсутній.

Отже, серед досліджуваних шлюбних пар ми спостерігаємо наявність конфлікту у 66% пар. Тобто обоє учасників цих пар діють одним способом вирішення в конфліктних ситуаціях і тому їх конфліктна ситуація, скоріш за все, ще більше розгорається, ніж стихає. І важливо зрозуміти, що кожен з цих стилів ефективний тільки в певних умовах і ні один з них не може бути виділений як найкращий. Адже при ухиленні від конфлікту ні одна зі сторін не досягає бажаного успіху, а при таких формах поведінки як конкуренція та пристосування одна зі сторін обов’язково програє. Адже, тільки в ситуації співпраці обидві сторони можуть виграти.

Для того, щоб все ж вияснити причини виникнення конфліктів в молодих сім’ях ми провели діагностику за допомогою Вісбаденського питальника, який дає можливість діагностувати зони постійного емоційного напруження у цих сім’ях. Резюмуючи отримані в ході дослідження результати, варто зазначити, що найбільше конфліктів у досліджуваних молодих сім’ях виникає з

приводу справедливості, а це ми спостерігаємо у 83% досліджуваних. Це проявляється тоді, коли один з подружжя у своєму житті чітко дотримується принципу справедливості, є дуже вразливим, часто ображається на найменші прояви несправедливості стосовно себе. У той же час інший надає перевагу в оцінці життєвих ситуацій і людей власним особистим переконанням, відкидаючи принцип рівності.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що найменше причиною виникнення подружніх конфліктів у молодій сім'ї виступає значна різниця у вираженості таких поведінкових норм: акуратності, ввічливості, щирості, покірності, надії, віри, фантазії, охайності.

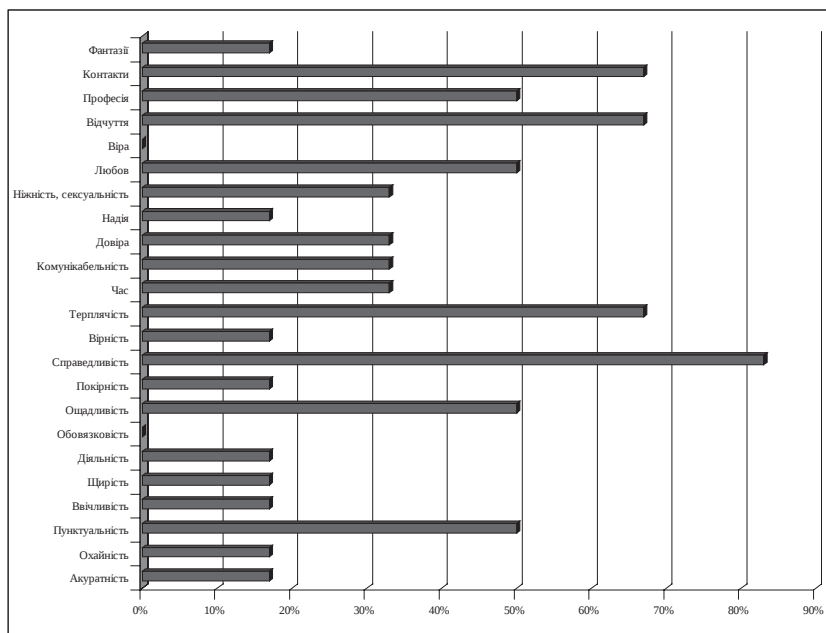

Рис. 2. Результати за методикою Вісбаденський питальник Н. Пезешкіана

Оскільки, одним із факторів напруженості сімейних відносин та конфліктів є також неузгодженість психологічних і соціальних ролей подружжя, ми здійснили діагностику розподілу ролей між партнерами.

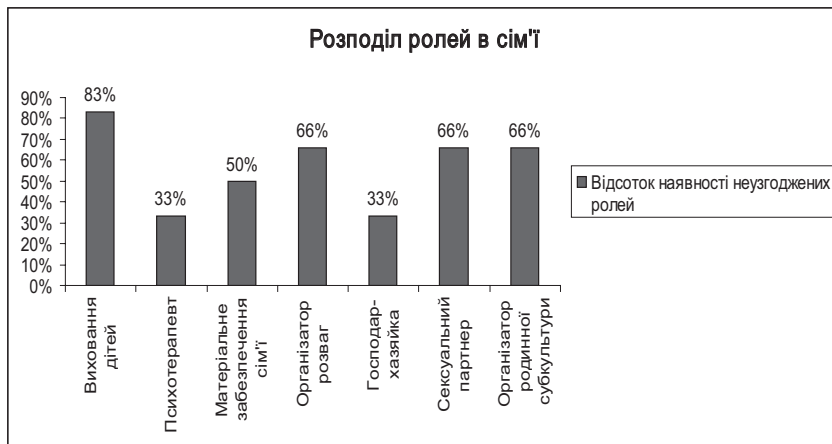

Рис. 3. Результати дослідження розподілу ролей між партнерами за методикою «Розподіл ролей в сім'ї» (Ю.Е.Альошина, Л.Я.Гозман, С.М.Дубовська).

- 1) Виховання дітей – 83 % досліджуваних;
- 2) Організатор розваг – 66% досліджуваних;
- 3) Сексуальний партнер – 66% досліджуваних;
- 4) Організатор родинної субкультури – 66%;
- 5) Матеріальне забезпечення сім'ї - 50%;
- 6) Психотерапевт – 33%;
- 7) Господар – хазяйка 33%.

Як бачимо, найбільш неузгодженою є роль виховання дітей. А саме тому, що обоє членів подружжя у великій мірі беруть відповідальність за її виконання на власний рахунок. А саме реалізують моральний і соціальний розвиток дитини, вчать відповідальності, акуратності, допомагають в навчанні. Оскільки, обоє членів подружжя є різними людьми і кожен з них має власні погляди щодо виховання, то виконання ролі у великій мірі обома членами подружжя приводитиме, скоріш за все, до конфлікту.

У 66% досліджуваних конфлікти виникають через неузгодженість таких ролей, як організація розваг, сексуальний партнер та організатор родинної субкультури. Можна припустити, що в подружжі виникають суперечки з приводу того, як провести вільний час, куди піти і що нового побачити. Адже, як відомо у чоловіків і жінок різні інтереси, захоплення, погляди і саме їх не узгодженість і невміння домовитися про рівний розподіл інтересів, призводить до конфлікту в сім'ї.

Щодо ролі сексуального партнера, то тут, скоріш за все, суперечки виникають з приводу того, хто повинен бути ініціатором інтимних стосунків. Адже

раніше вважалося, що це роль чоловіка. Та за даними сучасних досліджень, цю роль більше виконує дружина, особливо в молодих сім'ях.

Роль відповідального за матеріальне забезпечення сім'ї, за даними нашого дослідження, є неузгодженою в половини подружніх пар (50% досліджуваних). Це може бути причиною того, що сучасні жінки стали більш незалежними, емансипованими і тому намагаються самі себе забезпечувати. Чоловіки ж, в свою чергу, також не відкидають виконання цієї ролі. І в результаті виникає конфлікт, адже все ще побутує установка, що дружина, перш за все, повинна бути мамою для дітей і жінкою для чоловіка, а вже потім незалежною, забезпеченою бізнес леді.

Висновки. Відповідно до результатів нашого емпіричного дослідження одним із факторів напруженості сімейних відносин та конфліктів є неузгодженість психологічних і соціальних ролей подружжя, найбільше конфліктів у молодих сім'ях виникає з приводу неузгодженості між партнерами таких способів та форм поведінки, як: налагодження контактів, також є протиріччя щодо професійних мотивів, відчуття, довіри один до одного, ощадливості, ввічливості, ніжності, сексуальності та любові. Резюмуючи отримані в ході дослідження результати, варто зазначити, що найбільше конфліктів у досліджуваних молодих сім'ях виникає з приводу справедливості, тоді, коли один з подружжя є дуже вразливим, часто ображається на найменші прояви несправедливості стосовно себе.

Подальшою перспективою досліджень у даному напрямку вбачається розробка на основі емпіричних даних програми психологічної допомоги подружжю, де основний напрямок роботи буде спрямований на подолання та корекцію тієї сфери конфлікту та його причини, які були нами визначені як превалюючі у досліджуваних молодих сімейних парах.

Список використаних джерел:

1. Андреева Т.В. Психология современной семьи: монография. СПб.: Речь. 2005. 436 с.
2. Большой психологический словарь/ Сост. и общ. Ред. Б. Мерещяков, В. Зинченко. СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК. 2003. 672 с.
3. Кравець В.П. Психологія сімейного життя: навч. пос. Част. II. Тернопіль. 1995. 696 с.
4. Олейник Ю. Н. Исследование уровней совместимости в молодой семье. Психологический журнал. 1986. №2. С. 59.
5. Пірен М., Ясенова А. Молода сім'я в сучасному українському суспільстві: стан та проблеми. Український науковий журнал. №4. 2011.

Transliteration of References:

1. Andreeva T.V. (2005). Psihologiya sovremennoj semi: monografiya. [Psychology of the modern family: monograph] [in Russian].
2. B. Mereshchyakov, V. Zinchenko.(2003) Bol'shoj psihologicheskij slovar'/ Sost. i obshch. Red. [Big psychological dictionary] [in Russian].
3. Kravec' V.P. (1995).Psihologiya simejnogo zhittya: navch. pos. [Psychology of family life] [in Ukrainian].
4. Olejnik Y. N. (1986) Issledovanie urovnej sovместimosti v molodoj sem'e. [Study of compatibility levels in a young family]. Psihologicheskij zhurnal – Psychological journal. №2 [in Russian].
5. Piren M., YAsenova A. (2011). Moloda sim'ya v suchasnomu ukraїns'komu suspil'stvi: stan ta problemi. [Young family in modern Ukrainian society: state and problems]. Ukrainian scientific journal – Ukraїns'kij naukovij zhurnal [in Ukrainian].

SYNYSHYNA V.M.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Psychology,
Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-7993-1638>

E-mail: vsinishina@ukr.net

PSYCHOLOGICAL FACTORS OF CONFLICTS IN YOUNG FAMILIES

<https://doi.org/10.38014/osvita.2022.89.22>